

Uppföljning Gemensam granskning 2025 – välfärdsbrott

Tekniska nämnden

Innehållsförteckning

Inledning	4
Gemensam granskning - välfärdsbrott	5
Risk: Välfärdsbrottslighet.....	5
Granskning: Välfärdsbrottslighet	5
Välfärdsbrottslighet	6
Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?	6
Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar (enskilda, företag och föreningar, inköp och upphandling, otillåten påverkan och interna oegentligheter) har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?	6
Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?.....	7
Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	7
Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	8
Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?.....	8
Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera.....	9
Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera	9

Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?10

Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?11

Bilagor

Bilaga 1: Handlingsplan välfärdsbrottslighet - Malmö

Inledning

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2024-11-27 (STK-2024-1428) ska en granskning avseende välfärdsbrott genomföras under 2025.

Välfärdsbrottslighet innebär att en aktör — organisation eller privatperson — otillbörligen utnyttjar medel från kommuner, regioner eller stat för egen vinning. Det handlar om att gemensamma medel hamnar i fel fickor och används för ändamål som de inte var avsedda för.

De vanligaste tillvägagångssätten som används för att komma i åtnjutande av kommunens medel avser vanligen olika typer av bedrägliga beteenden eller otillåten påverkan.

Bedrägliga beteenden kan handla om att medvetet, eller av oaktsamhet, lämna felaktiga uppgifter som leder till felaktig utbetalning. Det kan också handla om att ändrade förhållanden, som påverkar förutsättningar och villkor (utifrån avtal, lagar eller annan reglering) för utbetalning, inte meddelas.

Otillåten påverkan omfattar hot, våld, trakasserier och skadegörelser, men även korruption. Korruption omfattar exempelvis otillbörliga erbjudanden, jävsförhållanden eller andra intressekonflikter, det vill säga att beslut inte fattas på objektiva grunder.

Förutom att otillåtet påverka eller manipulera beslut inför utbetalning, kan även stöld och tillgrepp av egendom och kontanter vara sätt att felaktigt berika sig. Sannolikt har risken för detta minskat när användningen av kontanter blivit mindre omfattande.

Malmö stads övergripande arbete med att motverka välfärdsbrottslighet utgår från den handlingsplan som beslutades av kommunstyrelsen i augusti 2020. Sedan 2020 har medvetenhet och kunskap om problematiken ökat såväl i samhället i stort som i Malmö stad. Den ökande medvetenheten och kunskapen har inneburit utveckling av såväl lagstiftning som arbetsmetoder för att förebygga och upptäcka välfärdsbrottslighet. Bland annat har kommunens skyldigheter att lämna underrättelser om såväl bidragsbrott som felaktig folkbokföring skärpts.

Arbetet med att motverka, och minska sannolikheten för, att kommuns och bolagens medel hamnar i fel fickor är ständigt pågående och behöver hela tiden anpassas. Dels utifrån ny kunskap om vad vi kan, får och är skyldiga att göra för att förhindra och upptäcka, dels eftersom tillvägagångssätten hos potentiella förövare ständigt utvecklas.

Gemensam granskning - välfärdsbrott

Risk: Välfärdsbrottslighet

Beskrivning av risk

Risk för att kommunen betalar ut pengar på felaktiga grunder, på grund av bristande riskmedvetenhet utifrån att området är brett och komplext, vilket leder till såväl ekonomisk skada som förtroendeskada.

Granskning: Välfärdsbrottslighet

Syfte med granskningen:

Syftet med granskningen är att undersöka om Malmö stad - stadens förvaltningar och bolag - har ett ändamålsenligt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet.

Omfattning/avgränsning:

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder, och helägda bolag i tillämpliga delar.

Granskningsmetod:

Granskningen genomförs genom allmänna och specifika frågor om nämndernas arbete med att motverka välfärdsbrottslighet, kompletterat med en mindre självskattning. Granskningsanvisning finns som separat dokument.

Resultat

Se nedan.

Välfärdsbrottslighet

Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?

Förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet sker på flera plan inom tekniska nämndens verksamhet.

För att höja medvetenheten hålls kontinuerliga utbildnings- och informationsinsatser för medarbetarna och cheferna på förvaltningen. I förvaltningens checklista för APT/årshjul anger att frågorna (tex. mutor och jäv, bisyssla, hot och våld m.m.) årligen ska diskuteras i verksamheten. Vid varje medarbetarsamtal ska medarbetaren redovisa om denne har en bisyssla. Under 2024 har obligatoriska informations - och diskussionstillfällen hållits där medarbetare och chefer diskuterat olika verksamhetsnära hypotetiska case.

Misstanke om välfärdsbrottslighet eller andra oegentligheter hanteras via visselblåsarfunktionen eller genom att stadsjurist, internkontrollsamordnare, ekonomi och HR i samarbete utreder och tar fram åtgärder, både på individnivå och på systemnivå. Vidare pågår ett utvecklingsarbete inom fakturahantering och beställningar, där bland annat certifierade beställare ska införas och en gemensam avtalsdatabas ska införas som ska underlätta för överblick och uppföljning.

Vad gäller upphandling finns en roll- och ansvarsfördelning mellan projektledaren, som ansvarar för projektets framdrift och den samlade ekonomin, och ombudet, som ansvarar för avtalsuppföljningen. Vidare är det chefen för affärsenheten som fattar tilldelningsbeslut i upphandlingar. Denna rollfördelning har tagits fram som ett sätt att minska risk för jäv och påverkansmöjligheter.

Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar (enskilda, företag och föreningar, inköp och upphandling, otillåten påverkan och interna oegentligheter) har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Risker kopplat till upphandling av varor och tjänster redovisas i handlingsplanen, se bilaga, och tekniska nämnden har inte identifierat fler risker inom detta område. Upphandlingsenheterna på stadskontoret, fastighets- och gatukontoret och serviceförvaltningen har i ett gemensamt projekt tilldelats medel för att arbeta förebyggande mot välfärdsbrottslighet inom upphandling.

Tekniska nämnden är kommunens företrädare för den kommunala marken. Risk föreligger att kommunal mark upplåts till aktörer som bedriver olaglig verksamhet. Vidare har risk för tvätt av svarta pengar vid försäljning av

kommunal mark lyfts på senare tid. Medvetenheten om dessa risker har ökat de senaste åren och en utredning av nämndens möjligheter att förebygga dessa risker görs inom internkontrollplan 2025.

Tekniska nämnden interagerar vidare med civilsamhället i form av bland annat ideella organisationer i olika samverkansformer. Exempel på detta är att förvaltningen bidrar antingen med ekonomiska och/eller personella resurser, alternativt att samverkansparten bidrar genom exempelvis gåvor i form av konst för offentlig utsmyckning. Tekniska nämnden har uppdragit åt förvaltningen att ta fram förslag till ramar och riktlinjer för samverkan med ideella organisationer under 2025.

Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Tekniska nämnden deltar i det kommungemensamma utvecklingsarbetet för att minska riskerna för välfärdsbrottslighet inom upphandling av varor och tjänster.

Implementeringen av den kommungemensamma avtalsdatabasen fortsätter under 2025. Den förväntade effekten är alla direktupphandlingar, upphandlingar, avrop på ramavtal ska göras i detta system, vilket förenklar överblick och avtalsuppföljning. Vidare kommer modell med certifierade beställare att införas, för att säkerställa att lagen om offentlig upphandling följs.

Tekniska nämnden har sedan 2020 i högre utsträckning börjat ta kreditupplysningar (UC) i samband med markanvisningar, för att undersöka kreditvärdighet. Detta är ett arbete som ska utvecklas under 2025–2026, se även granskningen av markaffärer i internkontrollplan 2025.

Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Fastighets- och gatukontoret har skapat kontaktvägar med polisen, miljöförvaltningen och stadskontoret. Förvaltningen anmäler olovliga byggnader, där risk för brottslig verksamhet kan föreligga, till stadsbyggnadskontoret.

I december 2023 fattade kommunfullmäktige beslut om att ytterligare växla upp arbetet för att förhindra arbetsplatskriminalitet kopplat till stadens leverantörer. Fullmäktige gav kommunstyrelsen två uppdrag: att inrätta en uppföljningsfunktion med fokus på uppföljning av sociala villkor i stadens avtal samt att tillsammans med servicenämnden, tekniska nämnden och miljönämnden samordna arbetet med uppföljning av sociala villkor i stadens avtal (§250, 2023-12-21).

Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Fastighets- och gatukontoret tar vid markaffärer i ökad utsträckning en komplett kreditupplysning med bland annat styrelsefakta, firmatecknare, bokslut, nyckeltal, betalningsanmärkningar, koncernrelationer och skuldsaldo. Vidare inhämtas riskklass, riskprognos och uppskattad kreditgräns.

Även mer allmänna sökningar på nätet görs när motparten är okänd för fastighets- och gatukontoret.

Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?

Tekniska nämnden ansvarar för stora investeringar och har en investeringsbudget på ca 1 miljard. Projekten sträcker sig ofta över lång tid. Det krävs ett väl utvecklat system för att säkerställa tillräcklig kontroll och uppföljning av aktörerna inför en investering, men även under själva genomförandet.

Den kommunala verksamheten, inklusive den som tekniska nämnden ansvarar för, bygger till stora delar på tillit. Ett mer effektivt förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet medför med nödvändighet grundligare kontroller och obekväma frågor. Detta innebär en förändring för berörda medarbetare och chefer och kan upplevas som ett främmande förhållnings- och arbetssätt. En risk här är därför att medarbetare och chefer fortsätter arbeta som tidigare, vilket kan skapa möjligheter för kriminella aktörer.

Det krävs tid, resurser och specialkunskaper för att kunna göra tillräckliga bakgrundskontroller på bolag och personer i bolagen inklusive underentreprenörer. De funktioner i kommunen som besitter sådan kompetens är till exempel tillståndshandläggare för serveringstillstånd, som dessutom har lagstiftningen som tydligt stöd. Fråga uppstår om det krävs specialiserade funktioner på förvaltningen som arbetar med bakgrundskontroller.

Tekniska nämnden, liksom andra nämnder, är medlem i BID Malmö. När nämnden beslutar att dela ut pengar till samverkansorganisationer, kan dessa organisationer i sin tur använda sig av aktörer som nämnden inte har insyn i.

Lagstiftning i övrigt kan förhindra effektivt förebyggande arbete, till exempel hinder mot att kunna dela information mellan myndigheter.

Vidare är det ibland svårt att kunna bedöma om det finns misstanke om tvätt av svarta pengar – vilka är indikatorerna? Vad finns det för handlingsutrymme vid misstanke om tvätt av pengar?

Vidare är det ibland svårt att kunna bedöma om det finns misstanke om tvätt av svarta pengar – vilka är indikatorerna? Vad finns det för handlingsutrymme vid misstanke om tvätt av pengar?

Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera?

Tillsyn och förelägganden som görs via samarbetsprojektet Tryggare Malmö möjliggör för fastighets- och gatukontoret att agera. Det har hållits informationsträff mellan fastighets- och gatukontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret för att förbättra kontaktvägarna mellan förvaltningarna och skapa förståelse hur förvaltningarna kan arbeta tillsammans utifrån de respektive rollerna.

Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera?

Fastighets- och gatukontoret ser i första hand behov av att ha goda kontakter med miljöförvaltningen och serviceförvaltningen, men även stadskontoret. Vad ska förvaltningarna göra själva och vad är stadskontorets roll?

När det gäller samverkansstöd behövs samverkan med kulturförvaltningen, fritidsförvaltningen, arbetsmarknads- och socialförvaltningen samt Skatteverket.

Fastighets- och gatukontoret bör ingå i bidragsnätverket som finns i Malmö stad som delar ut medel till föreningar.

Det finns vidare behov av stöd från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) kring välfärdsbrott generellt - vad händer i andra kommuner/vilka risker ska vi vara uppmärksamma på/ vilka förebyggande metoder fungerar bra. SKR behöver även ha riktade informationsinsatser för de specifika riskområdena, till exempel upplåtelse och försäljning av kommunal mark.

Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

- Intern kontroll-funktion
- Visselblåsarfunktion
- System för avvikelshantering
- Process för handläggning av samverkansstöd

- Verksamheter som hanterar avtal avseende mark (förberedelser, kontroller, underskrifter, uppföljning)
- Upphandlingsfunktion
- Juristfunktion

Fråga uppstår om det krävs specialiserade och utpekade funktioner på förvaltningen som arbetar med bakgrundskontroller.

Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Nr	Självskattning	Tillfredsställande	Förbättrings område	Ej tillfredsställande
1	Övergripande		x	
2	Förebygga		x	
3	Kunskapsutveckla		x	
4	Samverka		x	
5	Kontrollera		x	